

Naujienu Antroji Dalis

NR. 718

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

P. SIDAS

Sibiras - Kremliaus genocido malūnas

Lietuvos Baisiojo Birželio paraštėje.

... "Pats žodis Sibiras lietuviams reiškia bolševikų pavergtos lietuvių tautos kankinimų ir genocidinio naikinimo egzekucijų vieta. Nepasidavusio okupantui lietuviui sąmonėje Sibiras įsirėžė kaip sinonimas sovietinio teroro, trėmimo, bado, šalčio ir begalinų plotų, kuriuose sunaikinami išblaškyti šimtai tūkstančių tremtinių - kankinių. Niekur ir niekada tiek daug lietuvių nekentėjo ir tiek daug nežuvo, kaip bolševikinės okupacijos metais Sibire"... ("Lietuvių Enciklopedija" XXVII tomas, 358 psl.).

Niekur ir niekieno nepralenkiamą Genocido Istorija išrašyta begaliniuose Sibiro sniegynuose, kur dar ir šiandien yra kalėjimas - pragaras Rusijos nužmogintiesiems... Tad, nors trumpai pažvelkime į tos istorijos nuotrupas.

1648 metais Maskvos liaudis badavo, o alkana minia juk dažniausiai be baimės, neturinti nieko vertingo prarasti, išskyrus gyvybę, kuri taip pat tuomet yra vien mizerija ir kančia. Dėl to ir kilo riaušės mieste ir riaušėninkai grasė aplėšti Kremliaus karališkus rūmus ir aruodus. Caras Aleksiejus, norėdamas apmalšinti grėsmingą minią, išdavė jai du atpirkimo ožius - nelaimingus pareigūnus, panašiai kaip senovės romėnai atiduodavo pirmuosius krikščionis liūtams. Ir išsiutusi minia, lyg išalkę žvėrys, išnarstė paaukotųjų sąnarius į gabalėlius. Ir tas kraugeriškas žaidimas pakeitė išalkusiems duoną. Todėl riaušėninkai laikinai patenkino įniršį - alkį ir, pavargę nuo ilgesnių demonstracijų, pasitraukė. Tada riaušų atoslūgį pasekė keršto, teroro ir atsiskaitymo potvynio bangos: caro kareiviai ir slaptoji policija pradėjo valdžios nepaklusniųjų medžioklę...

Tūkstančiai riaušėninkų ir daugelis nekaltai įtartų buvo suimti, grandinėmis supančioti ir viešai gatvėse rimbais nuplakti, daugelis jų iki mirties, kaip atgrasa ir pavyzdys tiems, kurie dar turėtų betkokią nepalankią mintį bei įgeidį prieš visagalio caro valią. Tuos, kurie tas egzekucijas pergyveno, surakino būreliais, kaip žiauriausius banditus, ir išvarė į tolimus rytus. Varė pėsčiomis, lyg galvijų bandas, ilgai, labai ilgai kelionei, į neseniai nukariautą Sibirą, daugelį į tikrą mirtį nuo nepakeliamų kelionės sunkumų bei kitų tolimosios šiaurės gamtinių stichijų smūgių. Tai buvo pirmieji priverstiniai Sibiro kolonizatoriai - tremtiniai.

Nuo senų laikų Sibire kūrėsi mongolų klajoklių gentys, gyvenusios iš medžioklės, karų, plėšimų ir mišrių vedybų. Įsikūrusi Maskva dar ilgai jų nepažino. Tik, maždaug, apie 1596 metus Jonas Žiaurusis, pasižymėjęs sadizmu, šlykštumu bei veidmainišku, su godžiomis akutėmis žvelgė į prabangius žvėrių kailius, viliojančius į anapus Uralo kalnų, vadinamų Geležine siena. Žodžiu, mūsiškai tariant, jis jau turėjo imperia-

listo despoto užmojus...

Kai tas Ivanas vis dar galvojo, kaip užpulti ir pavergti kaimynus mongolus, stepių piratas - kazokas Ermakas Timofiejus buvo jau giliai įsibrovęs į tą paslaptinę kraštą ir apgaulė, klasta bei smurtu buvo nugalėjęs chano Kučumo armiją. Iš medžiojamo bandito Ermakas pasidarė autokratu ir imperatoriumi užkariauto pradinio Sibiro, tiek galingas, kiek ir Rusijos caras. Tačiau chanas Kučumas suplanavo, papirko ir įvykdė Ermako pražūtį...

Brutali kova dar ilgai žymėjo Sibiro klajoklių pavergimą. Tada Maskvos ir Peterburgo carai nutarė panaudoti Rusijos pasmerktuosius bei paniekintuosius naujos imperijos erdvių kolonizavimui, nužymėtą masiniais trėmimais, vergiškais skurdžių - "pionierių" įkurdinimais, katorgomis, vergų priverstinę darbų stovyklomis ir kitomis demoniškomis nužmoginimo, smurto bei teroro užmačiomis, atseit, davė pirmą genocido užuomazgą - paselį. Todėl šiame nežmoniškumo mizerijų kūrimo pasauly, rusai nenuginėjama gali didžiulis pirmieji išradę, sukūrę genocidinį malūną - pragarą, kuriam niekuomet neužteko ir nepritrūko nekaltų žmonijos aukų.

Kiek tremtinių "kolonizuota" į Sibirą iki 1825 metų - nėra statistinių žinių, tačiau sekančiame 50-ties metų laikotarpy, per Uralo kalnus pervaryta mažiausiai 770,000 tremtinių; tai tikrai, niekuomet neatostogaujančiai ir nepavargstančiai "giltinės piūčiai" niūriuose, baltosios ir pilkosios mirties regijonuose.

Nuskriaustųjų ir pasmerktųjų minia į tremtį ir tuomet margavo kaip genys. Seni ir bejėgiai buvo prirakinami nužmogintųjų virtinėje prie jaunų ir stiprių, niekšai trynė pečius su doraisiais, nešvankieji su dievotais, turtingieji su vargšingais...

Tokius "matuškos" Rusijos siuntinėlius į Sibirą sudarė mišrūs kolektyvai iš degeneratų kriminalistų, politinių avantiūristų, karo belaisvių iš pavergtų

(Tęsinys 4-me pusl.)

1941 m. prasidėjus karui, besitraukdami raudonarmiečiai užpuolė Praviškių priverčiamojo darbo stovyklą ir ten išžudė buvusius kalinius.

Dienu Skeveldros

1.

Gyvenimą anapus geležinės uždangos stebintys, be abejo, bus girdėję apie "Pareiskimą 34". Tai Lenkijos rašytojų ir mokslininkų reikalavimas kūrbynės laisvės ir popieriaus kontingento ne-komunistiškoms laikraščiams. Man šiuo konkrečiu atveju rūpi sustoti ties keletu "protestantų". "Pareiskimą 34" premjerui įteikė A. Słonimski, prieš II Pasaulinį karą "Wiadomości Literackie" skiltyse vedęs žinomą savaitinę kultūros apžvalgą. Po karo pargrįžo iš Vakarų, ir nusivylė. Protestą pasirašė ir du "vilniečiai", prieš keletą metų grįžę į "liaudies" Lenkiją, tai buvęs tremties vyriausybės premjeras ir Vilniaus "Slowo" red. St. Mackiewicz - Cat ir žinomas rašytojas M. Wankowicz (savo metu parašęs brošiūrą "Kodėl Lenkijos kareivis įžengia į Lietuvą?").

"Protestantai" memorialo nuorašą įteikė užsienio spaudos atstovams. Pasaulis sužinojo. Gomulka griebėsi teroro. Visi "protestą" pasirašiusieji išimti "iš apyvartos", t. y. jų knygos išrinkta iš bibliotekų ir knygynų, uždrausta jų veikalai transliuoti (ir netgi minėti) per TV ir radiją, be to, vaidinti teatruose. Uždrausta jų raštų spausdinimas. Prof. Kott turėjo vykti į užsienius tarptautinės premijos atsivesti, ir neleista išvykti. Rūsčiausia padėtis ištiko St. Mackiewiczų. Senis. Vos pakrutantis ligonis. Atleistas iš darbo. Neteko ir juodos duonos plutelės. Neteko pastogės.

2.

Kurlink suku? — gal kas paklaus. Ogi į Varšuvą. Pas... poetą J. Kėkštą. Generolo Michailovo Karvelis (tiksliau: "Kultūriniam ryšiams su užsienio lietuviams palaikyti" komiteto lietuviškojo (?) sektoriaus ober-komendantas gen. Karvelis) "Tėvynės Balso" Nr.

30 pranešė, kad "balandžio pradžioje (okupuotos! J. C.) Lietuvos knygynuose pasirodė J. Kėkšto kūrybos knyga, pavadinata "Lyrika". Kodėl ją (6.000 egz. tiražu) išleido vad. Grožinės literatūros leidykla? Ogi — "nuo 1962 metų J. Kėkštas komunistas".

"Lyrikai" įvadą, to pat Nikitos kepto Karvelio "Tėvynės Balso") pranešimu, parašęs J. Kėkšto "revoliucinės veiklos Vilniaus krašte draugas" Jonas Karosas. Įvado dar neteko skaityti. Jei paskaitysiu, mintimis vėliau pasidalysiu. Šiandien tik tiek: — J. Karosas — J. Kėkšto "piktoji dvasia", nuo pat mažens. Bet vieną kartą poetas Juozas bandė "sukilti". Tačiau buvo "numalšintas". Tai buvo tada, kai Vakaruose (šiapus geležinės uždangos), bene 1937 m. pasirodė žinių, kad Gorkij buvo Stalino nunuodytas. J. Kėkštas, tada gyvenęs Varšuvoje, prisistatė man (įdėti "Kūrybos ir Kritikos" skiltyse) "Atvirą laišką". Jau buvo dedama į mašinę, kai... telefonas iš Varšuvos: "Neskelbk kolkas...". Pasirodo, kad prasarė Alb. Žukauskui, kuris tuo metu buvo Varšuvoje. Ans įspėjo Karosą. Karosas ėmėsi... Ko ėmėsi? — man iki šiol paslaptis. Po poros savaitių pats J. Kėkštas užsuko "Vilniaus žodžio" redakcijon. Kažkas jį slėgė. Kažkas graužė. Bet... Bet prašė sunaikinti jo "Atviro laiško" ir korektūrinį egz. Kai paklausiau: "Ar "Žmogus — skamba išdidžiai!" žinomi Maksim Gorkio žodžiai?!" [Isikniaubė į delnus, ir tylėjo.

Dar tuos pat Gorkio žodžius priminiau J. Kėkštui, ir tai 2 kartus:

1) Kai 1939 m. spalį (diena buvo drumzlina, o nuotaika kaip iš dangaus: bolševikai traukėsi, ir Vilnius laukė Lietuvos kariuomenės beatžygiuojant) ans buv. Rudnickio kavinėje paklausė: "Tai liekate?" Atsakiau klausimu: "Tai išvykstate?"

Juozas buvo įmiršęs, ypač po primintų žodžių: "Žmogus — skamba išdidžiai!" Pro dantis prakasė: "Social-f-a-s-i-s..." Pasiitaisė prie diržo (po odine trumpike) prisegta rusiška na-gana ir — išėjęs sėdo į raudon-armiečio vairuojamą sunkve-žimį.

2) Kai "po karo" atrasė iš Italijos. Teiravosi apie Vilnių ir jv. vilniečius. Atsiuntė pirmąją Vakarų poezijos knygą. Rašė: "Mano gyvenimas — kova už žmogų". Atraišiau: "...skamba išdidžiai". Ir pridūriau: "Kovoje už žmogų visų pirma reikia kovos prieš komunizmą, nes abstraktusis harmonizmas yra pavojinga iliuzija".

Bet J. Kėkštas — komunizmo praktikos auka — iš kaceto išgelbėtas gen. Andersui kuriant lenkų kariuomenę — nesiryžo pasukti į atvirą ir nuoširdų kelių kovos už žmogų.

Kai J. Kėkštas 1940 m. pateko į NKVD tardymą, vienu iš apkaltinamųjų argumentų buvo "Kūryboj ir Kriktoj" paskelbti norėtas "Atviras laiškas". Atspėkite dabar, koks "revoliucinės veiklos Vilniaus krašte draugas" bus buvęs painfor-mavęs komunistų partiją?!

3.

Dar vienas Nikitos keptas Karvelis:

— "Tėvynės Balsas" pranešimu, Putinas pareiškė, kad anksčiau parašysias atsimini-mus, o tik po to tęsiasi "Sukilė-lius".

Kodėl toks atidėliojimas? Ypač aktualu klausiti po... Po valstybinės leidyklos anonų (prieš keletą metų) apie "netrukus pasirodys "Sukilėlių" II da-lis", po jv. ištraukų skaitymo rašytojų susirinkime ir t. t. ir t. t.

4.

"Literatūra ir Menas" rašo apie kolūkių (tiksliau kolchozų — komunistinės baudžiatvos dvarų! J. C.) pavadinimus. Ir taip, Lenino vardu pavadinta 17 kolūkių (be to, nemaža pava-dinta "Lenino keliu"). "dievočkos" (arba — Katiušos!) Melnikaitės — 20 kolūkių, Čer-niachovskio — 14 kolūkių, Žda-novo — 12, Kirovo — 10, Dzierzinskio — 4. Tolliau: Matroso-vo, Suorovo, Gagarino ir t. ir t. t. Kolchozas — ruso oku-panto rangas, ir dera jam rusų vardai! Bet... žmogus susi-purtai, kai skaitai, kad baudžia-vos dvarams duodama kovotojų prieš baudžiatvą vardai, k. a. J. Janonio — 12 dvarų, Žemaitės — 11, J. Biliūno — 4, S. Dau-kanto — 2, D. Poškos — 1 ir... dr. V. Kudirkos — 1.

5.

Humoro iš anapus:

Klausimas: Ar Lubian-ka (žinomas kalėjimas! J. C.) yra aukščiausias Sovietų pasta-tas?

Atsakymas: Taip, nes jau iš jos požemių matyti visas kelias į Sibirą.

Klausimas: Ar "Zapo-rožec" (lenktytinė mašina) gali išvystyti 80 mylių greitį?

Atsakymas: Kuria visi, sėdi kaip kurie.

VL. BAKŪNAS

SENASIS AMERIKOS LIETUVIS

PAGERBTAS PASAULINĖJE PARODOJE

Ko žiūrėti pasaulinėje pa-rodėje? Sakytiau — visai in-dividualus reikalas, pagal skonį, laiką ir nusistatymą. Bet — paprastai einama ten, kur eina daugumas. Šiuo at-veju, pasaulinėje parodoje New Yorke daugumas lanky-tojų stengiasi patekti į Ge-neral Motors paviljoną, kur pa-daromos beveik konkrečios užuominos ne tik apie arti-mos ateities automobilius, bet ir naujoves mūsų gyvenime, būtent viešbučius jūros dug-ne, naujoviškos statybos mie-stus ir kt. (Kalbant apie auto-mobilius, už vos kelių metų visi nauji automobiliai bus be durų rankenų: atidarant ir uždarant duris užteks pas-pausti mažą mygtuką. Taip pat bus du tankai: vienas tal-pius 60 galionų ir atsarginis 10 galionų. Toks automobilis GM paviljone demonstruo-jamas).

Prie šio paviljono jau iš pat ankstauro ryto laukia ilgiau-sios eilės parodos lankytojų ir eilėje reikia išstovėti nuo pusantros iki trijų valandų, kol patenki į parodomąją aik-štę, kur demonstruojama "Futurama". Į kitas GM pa-viljono dalis, kur išstatyta GM gaminiai, galima patekti be jokio vargo, nestovint eilėse.

General Motors "Futura-ma" yra pats didžiausias dė-mesio centras, po kurio seka Fordo paviljonas. Čia taip pat ilgos eilės laukiančiųjų, bet užtenka 15 — 20 minučių, kol patenki vidun. Greitai, eilės tvarkoje, patekęs į antrą auk-štą — sėdi į pačią naująją For-do gamintą automobilį (Con-tinental, Tunderbirth, Ford ir kt.), kuris (bėgdamas auto-matiškai traukiama grandine) tave nuveža į tunelį, kur prieš tavo akis atsiveria visa automobilio evoliucija — nuo urvinio žmogaus, "išradusio" akmeninį ratą, iki automobi-lio, vairuojamo tik mygtuko paspaudimu... Walt Disney sukurtos urvinio žmogaus lai-kotarpį pavaizduoti scenos yra tokios gyvos ir įspūdingos, kad, išvažiuojęs iš to "urvo", jautiesi, lyg būtum pusvalan-dį stebėjęs tikrąjį gyvenimą prieš 5,000 metų.

Įėjimas tiek į GM, tiek ir į Fordo paviljonus ir visokius parodymus — nemokamas. Tiesa, kalbant apie įžangą į paviljonus — 80% visų pavil-jonų ir parodymų yra nemo-kami, likusioji dalis ima įžan-gos mokesčių nuo 10 centų iki 3 dolerių. Įžanga į pačią pa-

Atsakymas: Gali. Jei važiuoja nuo Ararato kalno viršūnės.

Klausimas: Kas ten pas jus sėdi ir kuria priešolšėvi-kiskus juokus?

Atsakymas: Kuria visi, sėdi kaip kurie.

J. Cicėnas

rodą kainuoja 2 doleriu, bet, jei važiuoji traukiniu, tai bet kurioje stotyje įžangos bilieta gauni už 1 dolerį.

Trečioje vietoje, lankytojų gausumo atžvilgiu, bus tur būt, Vatikano paviljonas su "Pieta", Michelangelo skulp-tūra, vaizduojančia Gailestin-gąją Motiną, kuri ant kelių laiko mirštantį Kristų, nu-mus nuo kryžiaus. Ši skulptū-ra buvo pastatyta šv. Petro bazilikoje 1499 m. ir nuo to laiko niekada iš ten nebuvo pajudinta, iki velionis popie-žius Jonas XXIII davė leidimą skulptūrą išvežti New Yor-ke, atrėjančios pasaulinės parodos proga.

Vatikano paviljoną išdeko-ravo lietuviai menininkai V. K. Jonynas, V. Kašuba ir A. Kašubienė. Dailininko V. K. Jonyno sukurtas frontinis ba-reljefas kiekvieno lankyto-jo pastebimas ir galima ten matyti būrelius bestovinė-jant ir besigerint tokiu pui-kiu, moderniškų kūrinių. Ma-žiau patrauklus yra to paties dailininko trijų dimensijų ku-polinis kryžius. Pačiame pa-viljone yra visa eilė šių ga-bių lietuvių menininkų darbų (tarpe jų V. Kašubos skulp-tūra "Jonas Krikštytojas"), kurie prisidėjo prie jo origi-nalumo ir ptrauklumo. Ta-čiau apie tų darbų lietuvių autorius — niekur nei žodžio. Jei nebūčiau skaitęs lietuviš-kų laikraščių, kuriuose buvo rašoma apie šių mūsų meni-ninkų laimėjimus Vatikano paviljoną įrengiant — paro-doje apie tai nieko nebūčiau sužinojęs. Tiesa... lankyto-jams dalinamame vieno dido-ko lapo "Official Key to the Exhibit of the Vatican Pa-vilion at the New York Wor-ld's Fair" tekste galima būtų "išsifruoti" skulptorių Kašu-bą, nes "The long Gallery" išstatytų eksponatų eilės Nr. 9 taip nusakytas: "John the Baptist, sculpture by Kasuba".

Būtų labai gaila, kad šitie mūsų menininkų laimėjimai pasaulinės parodos proga ne-būtų plačiau pastebėti ameri-kiečių spaudoje. Šitame, atro-d, tik laikiname Vatikano leidinyje, tiesa, yra pasakyta, kad pilnas ir smulkus Vatika-no paviljono vadovas, 28 pus-lapių, būsiąs atspausdintas apie š. m. birželio 15 d. Tikė-sime, kad jame milijonams lankytojų bus pateikta dau-giau informacijos ne tik apie pastirus darbus, bet ir jų au-torius, neaplenkiant lietuvių.

Į Vatikano paviljoną patek-ti sunkumų nėra, nors kai ka-da ir čia susidaro eilės lau-kančiųjų.

Nejučiomis galvon atėjo mintis, kad jei taip pat pu-iknas Muloko darbo kopylt-stulpį nuo Avenue of African Nations būtų galima atkelti prie Vatikano paviljono, — jis visais atžvilgiais įgautų

daugiau "svorio" ir būtų ten, kur priklauso...

Kas daugiau "lietuviško" parodoje? Sunku pasakyti visko nemačius. Gi viską pa-matyti, pagal ekspertų ap-skaičiavimą, reikia vaikščioti 30 dienų, po 8 valandas per dieną ir tai... paskubomis. Taigi, kai kitais metais paro-da pasibaigs ir kai visų, kurie nepatingės laikraščiams para-šyti, išpūdžius suvesime į vie-ną virtinę, tada galėsime pa-matyti, kas "lietuviško" šioje milžiniškoje parodoje buvo, ką matėme ir ko nematėme.

Tiek, kiek aš mačiau, ir kas mane, kaip lietuvių, labiausiai "sušildė", tai buvo tai, ką ma-čiau Amerikos paviljone — United States Pavilion (nerei-kia sumaišyti su paskirų stei-tų paviljonais). Čia gana pla-čiose eilėse kiek palaukus (maždaug apie 15 min.) pa-tenki į gana erdvų kinoteatrą, kur lankytojai, paprastuose ilguose suoluose susėdę, pasi-žiūri 9 minutes bėgančio fil-mo. Iš pradžių (ypač žmona) jautėmės lyg ir nusivylę, kad tokiose eilėse laukę ir netgi milžiniškame, visą Ameriką vaizduojančiame paviljone, tepamatysime tik trumpą fil-mą... Tiesą pasakius, daug taip nusivylusių tą paviljoną ir apleidžia. Bet ne mes...

Filme rodoma ir aiškinama apie pirmuosius ir beveik paskutinius emigrantus iš jvairių pasaulio kraštų, dau-giausia iš Europos: pradedant pirmaisiais Amerikos kolonis-nistais airiais. Rodoma, kaip tie pirmieji ateiviai, čia ke-liavę laivuose sugrūsti lyg ko-kie vergai, pradėjo naują gy-venimą laisvėje ir taikoje — galima sakyti "nuogomis ran-komis" raudami miškus, vers-dami kalnus, tiesdami plentus ir geležinkelius, tiesindami upes ir kasdami kanalus, sta-tydami pradžioje palapines, paskui namus, kaimus ir miestus, ir taip... nuo Atlan-to iki Pacifiko, nuo palapinių iki dangoraižių... Labai gerai suredaguotame ir surežisuo-tame filme (tarpe vaizdų, kaip buvo kuriama Amerika) įterpiama nuotraukos tų (grupėmis ir pavieniais), ku-rie ją kūrė: daugumoje čia jau seno amžiaus sulaukę žmonės, raukšlėtais veidais, grubiomis rankomis, vyrai su ūsais ir neretai barzdotti, mo-terys ilgais plaukais — tokie, mažai ką pasikeitę (išvaizdo-je) kaip kad iš Europos čia keliavę. Kai baigiant filmą per ekraną bėga mūsų pri-gimčiai artimi veidai, aiškin-tojas jį baigia suminėdamas tautas, kurių žmonės sukūrė Ameriką: airiai, anglai, vo-kiečiai, olandai, danai, LIE-TUVIAI (Lithuanians), len-kai ir kt. Nei latviai, nei estai, nei rusai — nepaminėta.

Na, jei daug kur lietuvis Amerikoje nebuvo pastebėtas — skaitau, kad čia jis buvo pagerbtas.

Pats lietuviškiausias mo-mentas šioje parodoje — tai, be abejo, bus lietuviškoji dai-nų diena rugpjūčio mėn... 23

d., kurion, kaip skelbiama, žada suvažiuoti apie 1,000 choristų ir keli šimtai tautinių šokių šokėjų iš viso pasaulio. Laikas tokiais dainų dienai labai nepatogus — New Yorke bus labai karšta ir drėgna. Liepos ir rugpjūčio mėnesiai — pats blogiausias laikas turistui New Yorke. Tačiau, turint galvoje, kad choristų ir šokėjų didžiąją dalį sudaro mokyklinio amžiaus jaunimas — vienintelė išeitis beliko šventę ruošti atostoginio laikotarpio metu. Ar tokią šventę šioje parodoje iš viso reikėjo ruošti ir ar ji duos laukiamų rezultatų — dabar dėl to diskutuoti būtų jau per vėlu, — rengėjų pastangas belieka tik remti. Ar ta, lietuvių širdžiai didelė šventė patrauks amerikoniškos publikos dėmesį — sunku pasakyti. Kiek teko vienur ir kitur (švedų, danų, ispanų, austrų paviljonuose) stebėti — tautinis menas į save teatreikia tik labai mažos lankytojų dalies dėmesį.

New Yorko steito paviljone beveik kasdien duodama gerų koncertų, atliekamų kokio nors aukštesnės mokyklos pučiamųjų instrumentų orkestro, gero choro ar simfonijos orkestro. Poros tokių koncertų teko pasiklausyti. Publikos aplinkui sėdi ir stovi gana daug. Kol grojama ar dainuojama "šių dienų" kūryba — gausiai ir plojama; kai tik pradeda klasikiniai dalykai — publika pradeda skirstytis. Skonio, matote, dalykas, o ypačiai turint galvoje amerikine publiką, juo labiau jos tvistą šokantį jaunimą, o jis sudaro didelę dalį parodos lankytojų.

Kaip susirasti, kada, kur ir kas parodoje koncertuoja ar kokia iš viso vienos ar kitos dienos programa? Apie tai skelbiama beveik visuose New Yorko dienraščiuose ir todėl pats patogiausias būdas susivokti dienos programoje, — nusipirkti bet kurį New Yorko dienraštį, kuriame nesunkiai galima surasti vienoje vietoje visą programą.

Ką žiūrėti ir ko parodoje nežiūrėti? Kaip saktiau — skonio ir laiko, sakyčiau, kiekvieno individualus — dalykas. Parodoje dalyvauja apie 80 tautų su savo gamybos produktais, žmonėmis ir papročiais. Visko pamatyti neįmanoma, nes tam, kaip ekspertai apskaičiavo, reikėtų net 30 dienų.

Aš asmeniškai dar ir dabar tebesistebiu ispanų paviljono turtingumu, jo puošnumu ir ekspонатų parinkimu: neįkainuojamos vertės meno dalykų ten sukrauta tiek daug, kad sakoma, jog ispanų paviljone sukrauta didžiausios meno vertybės visojo parodoje. Čia, o ne kur kitur, galima pamatyti kūrinius tokių "nemiršančiųjų", kaip El Greco, Goya, Velazquez, Zurbaran; o taip pat Picasso, Miro, Solana ir kt. Daug brangių religinio meno ekspонатų; karališkųjų "karūnų", matadorų apran-

gos dalykų. Nekalbant jau... apie labai brangų restoraną, kuriame patiekiami patys geriausi, visame pasaulyje žinomi ispanų vynai... Ir matykite, tas restoranas beveik visada pilnutėlis...

Švedų paviljone labai aukštos kokybės tautinio meno dirbiniai gerai tinka prie jų, taip pat visame pasaulyje vertinamų, pramonės produktų, iki pačių moderniausių sprausminių kovos lėktuvų imtinai. Danai prie savo paviljono turi įrengę puikų vaikų darželį, kur lankytojai gali palikti savo mažuosius puikiai globai. Suvienytos Arabų Respublikos (Nasserio) paviljone įrengtas neblogas muziejus, kuriame nesunkiai gali susidaryti apybraižas aie senovės Egipto didybę ir šių dienų būklę. Iškasenos, siekiančios iki 4000 metų senumo, kad ir eiliniam žiūrovui daro nemažą išpūdžio. Įėjimas į šį paviljoną — veltui, bet įžanga muziejun — kainuoja 50 centų. Bet kam nors už tuos 50 centų nusišypsos reta laimė: kiekvienas įžangos bilietas yra numeruotas, jis išduodamas žiūrovui, gi bilietų šaknelės su tokiais pat numeriais lieka paviljone, kur apie liepos vidurį bus pirmoji lioterija... nemokamai kelionei į Egiptą. Kieno numeris bus ištrauktas, tas gaus nemokamą kelionę į Egiptą ir atgal, su visomis svečio privilegijomis lankyti istorines vietas ir piramides. Taigi — kas lankysis tame paviljone — muziejuje, nenumeskite bilieto.

Ir taip, ką nors, bent labai trumpai, būtų galima pasakyti beveik apie kiekvieną paviljoną ar ekspонатą, kurie skiriasi vienas nuo kito, vie-

nur kaip diena ir naktis, kitur sulygdami beveik iki tapatybės. Tai darant (norint viską aprašyti), reikėtų prirašyti knygų tomus...

Be visų matytinų įdomybių ar garsenybių — rekomenduotina, ypač jaunimui, pamatyti Kristupo Kolumbo laivo "Santa Maria" repliką, kuri yra lygiai tokių išmierų, kokių buvo tikrasis Kolumbo laivas, kuriuo jis plaukė 1492 m.

Pasaulinės parodos proga į New Yorką suplauks minios turistų, kurie šiaip jau vargiai į New Yorką būtų besirengę. Todėl tokie jau ypač neturėtų apsiriboti vien parodos lankymu, bet gerai apsidairyti ir pačiame New Yorke. New Yorkas yra pasaulio civilizacijos centras ir milžiniškas kultūros lobis aruodas — todėl kiekvienas turėtų pasinaudoti proga, bent mažą dalį to pamatyti. Asmeniškai — New Yorkas yra mano "Dream City" ir todėl visiems, kurie ten vyksta, ypač pasauli-

nės parodos proga, linkit turėti "good time" ir parsivežti kuogeriausių išpūdžių.

Būnant New Yorke neaplankyti Jungtinių Tautų rūmų — būtų beveik "nuodėmė", bet apie tai vėliau.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BIČIULIS

Naujienų administracija turi daug gražių ir nebrangių knygų, kurias galima tik už kelis dolerius įsigyti. Knyga yra geriausias žmogaus draugas, tad ir Tamsta įsigyk bent keletą tokių draugų.

"Somebody forgot... every litter bit hurts"

Susan Spottless says:

KEEP AMERICA BEAUTIFUL

SIUNTINIAI — DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshposyltorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Klientų patogumui prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RUSIŠKOS PREKIŲ.

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

SIBIRAS...

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

bei užpultų kaimyninių kraštų, k. a.: lenkai, vokiečiai, švedai, lietuviai ir kiti; taip pat čia buvo užtinkami ir religiniai kankiniai, kūno bei dvasios paliegiai ir kitokios despotizmo bei teroro aukos. Tačiau didžiama jų buvo kalti tik tuo, kad norėjo žmonėmis būti; mylėjo tėvų tikėjimą, savo gimtąjį kampelį, laisvo žmogaus buitį ir, svarbiausia, puoselėjo žmoniškumo mintį bei neapkentė neteisrybių ir teroro. O bene svarbiausia tai, kad Rusijos valdovams visuomet reikėjo darbo vergų.

Tremtinių kliringo ir išsiuntimo stotys buvo Maskvos ir Peterburgo kalėjimuose. Čia pasmerktieji būdavo išrikiuojami, kaip darbinų jaučių banda ir būreliais prirakinami prie ilgų geležinių lazdų — „daugiagalvių drakonų“ — su trumpais retežiais bei „apyrankėmis“ nelaimingųjų rankų bei kojų prikaustymui. Pagal įsakymą toks mirties karavanas unisonu pajudėdavo į nežinios ir kančių kelionę.

Tremtinių klaikios eisenos spartą derindavo palydovų spragiliniai botagai — bizūnai, garantuoją su 30 smūgių ir patvariausio keliautojo kančios žingsnį nutraukti prieš laiką...

Toks tremties žygis tęsdavosi ištisomis valandomis be pertraukų poilsiui. Žygyje susirgęs bei nusilpęs kalinys būdavo velkamas bendrų per purvyną, per sniegą bei ledą tol, kol naktis nepakeisdavo dienos. Tuos, kurie mirdavo kely, kirviais atkapodavo nuo grandinių ir palikdavo alkanų vilkų puotoms.

Net ištisos šeimos, nuo žilagalvių bobučių iki vos paeinančių vaikaitių, būdavo varomos barbarišku proletariato principu į Sibiro tremtį.

Daugelio žmogiškoje sąmonėje reikėsi siaubingumas ir pasibiaurėjimas genocidine Sibiro „kolonizavimo“ politika bei jos beatodairiniu vykdymu. Tačiau nedaugelis drįso pakritikuoti tą carų „iš Dievo malonės“ puoselėjimą barbarišką „trafiką“. Čia paminėtinas vienas iš tokių retenybių, tai vokiečių medicinos dr. Fridrikas Juozas Haas, kuris pašventė savo gyvenimą, sugėbėjimus ir turtus, kad galėtų palengvinti tų tremtinių skurdžią ir vergišką dalį. Jis buvo turtingas, bet mirė beturčiu, tačiau bemaž kiekvienas Sibiro tremtinys jo gėdėjo.

Daugeliui tremtinių via dolorosa išsitęsdavo iki 4000 mylių ir ją jie peržygiuodavo tik per metus ar ilgiau. Su kraujuojančiomis bei pūliuojančiomis kojomis, aptvarstytomis senais skudurais ar žolėmis, pagrobtais iš prazygiuojančių pakeliui, jie monotoniškai kryptuodavo skaudžiu žingsniu, kaip senovės vergai, mindami ponų malūnų ratus...

Į tremtį varomieji ir jų varovai ilgoje kelionėje maitindavosi iš pakelėje užtikto ir grobimais bei smurtu prisiplėštų

Baisų birželį minint. — 1941 metų birželio mėnesį, prieš prasidedant vokiečių-rusų karui, Lietuvos NKVD-istai suspėjo išgabenti į Sibirą dar tūkstančius lietuvių. O tuos, kurių nebegalėjo išsigabenti, kaip kalinių Pravieniškųjų koncentracinėje stovykloje, išžudė.

skurdžių maisto trupinių, kuriuos būdavo pasirengę bei primedžioję savo išlikimui ten anksčiau įkurdinti tremtiniai — naujakuriai.

Tai būdavo, lyg tornado netikėtas praūžimas, savo kely paliekąs rėžį visai sunaikintų ką tik pražydėjusių tundrose bei pusnyuose pirmųjų pionierių gyvybės daigų ir pradinių vilties užuomazgų bedalių žmonių naujam gyvenimui. Ir vėl tik skurdas, badas ir žiauri kova už būvį su gamtos stichijomis bei kitais nedoro žmogaus antpuoliais tame praėjusių nualintame kely...

Kalbamos caristinės kolonizacijos užuomazgoje tremtinius nuvarydavo į tolimas, niūrias, neapgyventas sritis — plynus laukus bei sunkiai perbrendamus miškus — ir liepdavo jiems laisvai kurdintis nužymėtose vietovėse. Ir betkas pagautas už tų naujų „kolonijų“ ribų, galėjo būti ten besibastančių sargybinių bei plėšikų nušautas. Ir šiek tiek atgavę žmogaus laisvės, dalinai užgydę via dolorosa žaizdas, naujakuriai pavyzdinčiai ir darbščiai kūrėsi iš nieko, kaip negyvenamose salose išmesti Robinzonai.

Tačiau greit ten susidarė iš pabėgėlių tremtinių vagabundų gaujos — plėšikai, kurie pavyzdinčius naujakurius terorizavo, vertė sau vergais, grobdavo jų sumedžiotų žvėrių kailius, paviliodavo jų moteris.

Toji Sibiro parazitų grėsmė taip išbujojo ir išsišakojo, kad carinė valdžia pasiūlė net trijų rublių atlyginimą už pagautą kiekvieną tokį plėšiką, gyvą ar negyvą.

Į kalbamų renegatų tremtinių — plėšikų medžioklę pasišovė žiauri mongolų gentis — buriatai. Jie buvo išgarsėję ir pašėlę raiteliai ir tų žmonių medžioklę pavertė savo pagrindine profesija bei pasipelnymo šaltiniu.

Bet ir naujieji Sibiro plėšikai neliko skolingi savo „medžiok-

liams“ — buriatams, išgalvoję ir vykdydami jiems specialią kankinimų mirtį, būtent, jų nardinimą žemyn galva iki ausų ištirpytame metalo liediny...

18-to šimtmečio pradžioje Sibire atrasti vertingi mineralų šaltiniai. Tuomet priverstini vergų darbai kasyklų viduriuose tapo beširdės giltinės piūties aukščiausia produkcija. Nors dar kai kurios tremtinių grupės ir buvo „išlaisvinamos“ kolonizuoti robinzoniškas sritis, tačiau didžiama jų buvo pasiūsta į požeminį pragarą, tamsųjį vargelį vargti iki gyvos galvos. Tokie gyveno kaip gyvuliai ir dirbo kaip vergai, nuo ankstyvo ryto iki vėlyvos nakties, dieną iš dienos, metai po metų ir iki tol, kol visai išsiekvodavo ir fiziškai bei dvasiniai sugriūdavo. Tokius išskeldavo iš kasyklų gelmių ir pameddavo paskutiniam atodūsiui...

Priverstinių darbų vergų mirtingumas buvo žiauriai didelis, tačiau į vietą išvirtusių tokių „stulpų“, pakaitalų niekuomet netrūko. Mat, visagalio caro įsakymas reikalavo, kad žemės gelmių turtų grobis nuolat didėtų ir tuo lepintų bei sultintų prabangų ir besotį caro dvarą. Todėl demoniški pasireiškimai kasyklose prie Karos ir Nerčinskio vispasiškai prašoko Dantės sukurtąjį „Inferno“.

O pasmerktieji žydai būdavo išsijojami specialiam „apkrikštui“ į tolimiausias šiaurę, į Arktikos sferas.

Į Sibiro tremtį bei priverčiamuosius darbus visuomet vyrų daugiau įkliūdavo negu moterų. Todėl augant Sibiro darbo vergų paklausai, carai nutarė jų naują generaciją įvesti ir prisiauginti vietoje. Tam reikalui pasiūsta į Sibirą papildomi gausesni karavanoi moterų, būsimųjų tremtinių draugių.

Tačiau ir vėl trūkstant pageidautinų moterų, pradėta masiniai užpildinėti senųjų čiabuvių

sodybas ir iš ten grobti būsimas „žmonas“, moteriškų draugystės ištroškusiems viengungiams.

Tuomet jaunas ir gražias mergina jau galima buvo įsigyti Sibiro pasvityje išdygusios „žmonių mugėse“ ir nuo to meto jau bemaž kiekvienas apskuresnis kazokas steigėsi sau haremus. Už keletą rublių ar kailių jau galėta įsigyti ar pasiskolinti nužiūrėtą ar pasiūlytą moterį.

Taip pat ir Rusijoje atsirado drąsių ir ryžtingų moterų, panorusių lydėti vyrišką lytį į tremtį ir dalytis su jų dalia. Viena iš tokių buvo ir Ona Bestuževa, karo maršalo Munnichio dukterė.

Kalbama Ona buvo Peterburgo bendruomenės pasididžiavimas: aukštos kilmės gražuolė, garsī prima balerina, tačiau ji ryžosi lydėti tėvą į katorgą Jakutske. Jai buvo leista įsijungti į Jakutsko diduomenę. Tačiau apdairūs caro vykdomos „kolonizacijos“ pareigūnai, pasiūlydami moterišką prigimtį ir nenorėdami per jos liežuvį atskleisti valdžios niekšiškas užmačias, dėl atsargos savanorei tremtinei liežuvį peiliu patrumpino...

Caras Povilas, nutaręs kolonizuoti Transbaikalo regioną, pasiuntė ten 10,000 kriminalistų ir kitokių nusikaltėlių. Kiekvienam jų paliepė pasiimti žmoną, o neturintiems jų, vyriausybė parūpino jas.

Kiekvienai porai šį kartą davė po arklį, medinį vežimą ir avies kailį. Be to, caras Povilas būdamas fanatiškai religingas, įsakė ir Transbaikalo naujakuriams griežtai švęsti septintą dieną. Todėl tie „nusikaltėliai“ šventadieniais, pasirėdę geriausiais rūbais, po pamaldų bažnyčiose, rinkdavosi draugėn kaimuose ir likusią dieną dalį praleisdavo giedodami religingus himnus. Nei maisto atsargų, nei pasėlio grūdų, nei pastogės, nei statybos medžiagų bažnyčioms valdžia jiems neparūpi-

no. Neužilgo daugelis pastarųjų tremtinių išbėgiojo į tyrlaukius ir ten mirė.

Sibiro tremtinių nausėdijos dažniausiai susidarė iš mišriausių pažiūrų, įsitikinimų bei padėčių žmonių kolektyvų. Toliausioje šiaurėje radosi "Baltųjų balandžių" kaimas, kurio nariai sudarė slaptą sektą. Toji dėl ypatingai keistų religinių įsitikinimų ir praktikų valdžios buvo draudžiama ir persekiujama. Tik keliolika moterų priklausė tai sektai, o visi sektos vyrai buvo eunuchai. Ten vedybos buvo griežtai draudžiamos. Visi sektos nariai, be to, buvo griežti blaivininkai ir vegetarai.

Žemiau pateikiama istorija apie Povilą Chmylevskį, apsukrų lenkų renegatą, ryškiai parodo, kad ne visi į tremtį vyko su palaužta dvasia bei paklusniu atsivadavimu žiauriai daliai.

Kalbamas Povilas, iškalbėjęs aštuonis metus Tobolsko kalėjime, suklastojo asmeninius dokumentus ir pasiskelbė caro patikėtiniu duoklėms iš pavergtųjų bei tremtinių rinkti. Jis keliavo per Sibirą kaip laisvas kazokas, lydimas pasamdytos svitos, stiprios ir drąsios palydos, su didžiulėmis vyno atsargomis bei naminiu bravoru spiritu pasigaminti, o taip pat ir su gausiu totorių gražuolių haremu.

Povilo Chmylevskio gyvenimas sukosi linksmai ir triukšmingai, kaip margaspalvė karuselė — iš vieno miestelio į kitą, kur jis sumaniai naudojo netik padirbtą vardą, bet ir, reikalui esant, jėgą, kaip pavyzdingas rinkėjas įvairių žmonių gėrybių, o ypač "duoklės" gražiosios lyties tarpe.

Pagaliau jo karališkas gyvenimo būdas sukėlė vyriausybės šnipų įtarimą ir jo apgaulės vaisiai iškilo į viršų. Tuomet jis buvo "apšvarintas" nuo įgytų turtų bei smagumų ir beveik mirtinai užplaktas. Jo haremo pasiskirstymas buvo sukėlęs net miniatiūrinį pilietinį karą...

Tarp įvairių Rusijos garsenybių, pasiūstų į Sibiro tremtį, buvo ir garsusis princas Menšikovas, kuris keletą metų beveik praktiškai valdė Rusijos imperiją kaipo Petro Didžiojo ministris. Ištremtas visam gyvenimui, gyveno jis skurdžioje molo bakūžėje. Jo žmona mirė tremties "trafike", o viena jo duktė taip pat mirė anksti nuo raupų.

Ieškodamas paguodos likimnėje mizerijoje, Menšikovas nusikreipė į Dievą ir tapo giliai religinga asmenybė. Nuo to meto jis gyvenimo likutį pašventė krikščioniškai artimo tarnybai. Ir kai jo kūnas vėliau, po 92 metų nuo jo mirties, buvo rastas nesutrūnijęs, tai pripažinta stebuklu. Todėl daugely Sibiro vietovių jis laikomas šventuoju.

Menšikovo sūnus ir dar gyva išlikusi duktė, laimingai susilaukė iš imperatorės Onos tremties baudmės panaikinimą. Ir kai jie sugrįžo į Peterburgą, kunigaikštis Dolgorukij, Menšikovo tremties kaltininkas, pats susilaukė tremtinio likimo, įkalintas Menšikovų paliktoje Sibiro bakūžėje.

Jaunajam Menšikovui valdžia, lyg pripažindama savąją klaidą, grąžino ir tėvo turėtas privilegijas, garbę bei turtus; o po to, netrukus jis tapo ir Sevastopolio tvirtovės garsiuoju gynėju...

Maršalas Munnich, tos caro sadistų — budelių sužaloto liežuvio dukters tėvas, pasiūstas į tremtį dėl valdovų pasikeitimų, gyveno trijų "gardų" lūšnelėje. Vieną to "palociaus" gardą užėmė maršalo sargybiniai, antrame buvo bendra virtuvė, o trečiame — kalinio celė.

Aplink tą pašiūrę stirksojo 20 pėdų aukščio tvora, kliudanti betkokį kalinio žvilgsnį į anapus... į laisvę... O juk tas kalinys buvo anksčiau žymus vyras, vienu laiku valdęs imperiją ir gyvenęs karališkoje prabangoje ir garbėje.

Munnichas į tremtį išvyko 60-ties metų amžiaus. Jį lydėjusi žmona — 55 metų. Patvarioji pora niekuomet neprarado vilties sugrįžti į laisvę. Ir kai po 21 metų katorgos jie grįžo į Maskvą, juos pasitiko 52 vaikai, anūikai ir proanūikai.

Munnichui taip pat grąžino ankstyvesnes privilegijas, turtus ir įstatė į maršalui tinkamas pareigas. Jis mirė Peterburgo gubernatoriaus pareigose...

Mūsų šimtmečio pradžioje ir kiti "išgarsėję" Rusijos vyrai, daugiausia šėtonišku blogio pasauliu sukūrę ir įvykdę genocidinę bolševikų prakeikimų istoriją, irgi paragavo Sibiro tremties karčiųjų "pyragų"...

Vladimiras Iličius Leninas, pasiūstas į Jenisėjų su komunistine drauge Krupskaja, mažoje rąstų bakūžėje praleido "medaus mėnesius"... Ten Leninas ir pasiruošė 1917 metų komunistų revoliucijai, kuri sužlugdė carų režimą.

Juozas Stalinas į Sibiro tremtį vyko 1903—1914 metų laikotarpy net septynius kartus, tačiau niekuomet pagal tikrąją pavardę — Džiugašvili. Iš ten jis pabėgo šešis kartus. Jo tremtis, spėjama, pagydė praskydusius plaučius, o tikriausiai tai, kad suteikė jam laiko išstudijuoti Karolio Markso doktrinas.

Tremtis į Sibirą dėl politinių užmojų nežlugo su carais. Kremliaus komunistiniai valdovai tuos užmojus dar daugiau šėtoniškai praplėtė, dar gausiau nekaltųjų aukų krauju aplaistė. Kiek komunistai ištrėmė į Sibirą nėra žinoma, bet tikriausiai nemažiau šešių milijonų. Sibiro pražūtingosios erdvės, savo laiku tramdžiusios komunistus, dabar yra Raudonojo Kremliaus tremties pragaras antikomunistams bei kitokiems žmonijos laisvės bei civilizacijos mintytojams. Tai pademonstruoja niekšišką komunistų valdovų veidmainingumą, kada jie noriai ir sumaniai pasisavina tradicinę ir istorinę rusų valdovų nuoskaudų bei terorų prigimtį, daugeliui atvejų jiems patrauklesnę net ir

už Markso teorijas, kurias jie apgaulingai naudoja laisvojo pasaulio budrumui apnuodyti.

Ir šiandien Sibiras nėra žymiau pakeitęs paviršinį veidą. Beveik tas pats kaip ir auksčiau: didžiuliai visokių rūšių mineralų šaltiniai išalusios žemės gelmėse, bekrastės palaidų piktžolių dykumos — stepės ir tankių miškų beribės, o taip dar gausu ir tremtinių bei priverčiamųjų darbų stovyklų. Tik kai kuriose vidutinio klimato juostose gausiau išdygę paslaptingi miestai, k. a.: Atomgradas ir panašūs, daugiau ne laisvojo žmogaus gerovei, bet besocijų kriminalistų tolimesnių užmačių ir sapnų paskatai.

Žodžiu, prieš kelis šimtmečius pradėta Sibiro vergiška ir nežmoniška kolonizacija davė ir duoda menkus vaisius ir tokia kaina žmogiškos, mizerijos bei kraujo, kokios niekur ir niekada neužregistruota įvairių kolonizatorių machinacijų istorijoje.

AUKOKITE PATYS
IR PARAGINKITE KITUS
AUKOTI NAUJIEŲ MAŠINŲ
FONDUI

REDI-STEP — MOTHERS
— Stop taking these extra steps to wait on Junior at the "JOHNY" or Sally doing dishes. With this handy STEP they can wait on themselves. You can use it too. MOLDED IN TOUGH IMPACT PLASTIC IT holds ever 300 pounds. Only \$1.98 plus 15c post.
THOMAS RAMASKA
518 River St. — Three Rivers, Mich.

We welcome our Lithuanian Friends & Visitors
Come In For Your Late Snacks & Dinners

AT
RED ONION
SNACK SHOP & FOUNTAIN
2150 W. Cermak Rd.
GOOD FOOD — QUICK SERVICE
ORDERS TO TAKE OUT
Open 6 A. M. to 10 P. M.

Once you have — later here you'll make it a Habit.

Bring your friends

MONTANA CHARLIE'S

North Avenue at Highway 83
(Just West of Elmhurst)
Phone: TErrasse 4-4040

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.
CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITWINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

Central Air Conditioning at BUDGET PRICES

ENJOY COOL COMFORT
AIR CONDITION

FOR ONLY
\$579
Complete

CALL FOR YOUR RESIDENTIAL CHECK-OUT SHEET NOW!
OR DO IT YOURSELF FOR ONLY \$460!

Now you can Centrally Air Condition your home for Only \$460. If you can run conduit, you have the skill necessary to install the FEDDERS Flexhermatic. Most homes from 800 to 1,100 square feet fit the requirements. All you need is adequate electricity with an ample furnace system. Or if you prefer, we will install it for you for only \$579. Complete.

East Chicago Sheet Metal Co.

1601 BROADWAY IN EAST CHICAGO

EXport 7-2728

Member Northern Indiana Construction Ass'n.; Sheet Metal & Air Cond.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonių.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043

Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

JURGIS ŠESUPĖNAS

PAŠTO VIRŠININKAS

Iš tikrų įvykių faktai.
Balsioji birželio naktis.

Ašakių pašto viršininkas Jonas Pašėsupys sėdėjo savo kabinete giliai susimastęs. Jis žvelgė pro istaigos langą į miestelio apmirusią gatvę ir lyg pasąmonėje jautė, kad pavasaris breną į šį Suvalkijos užkampį. Šį kartą jis nespėdė tarnybinių problemų. Jos buvo valandėlei nutolusios. Jo sieloje beldėsi neramumas ir kažkoks blogio nujautimas. Juk jau keletas mėnesių, kai nerimastis jį lydė. Blogos žinios laikraščiuose. Vis nauji suėnimai, nauji įsakai ir atleidinėjimai pareigūnų iš užimamų vietų jį kamavo vis daugiau ir daugiau.

Į Lietuvą atžygiavo armijos. Jos sutruškino per kelias dienas visą tai, ką mes kūrėme porą dešimtmečių. Pasikeitė žmonių veidai. Draugai nebesipatikėjo draugais. Blogos žinios vijo dar blogesnes. Šūkavo palaidos minios, varu išvartytos į gatves reikšti kažkokias ir kažkam padėkas už išlaisvinimą...

Ir šiame, visą amžių buvusiame ramybės kampelyje šūkavo nepažįstami, iš kažkur atsibastę vyriokai.

Pašto viršininkas dar kartą pervertė "Tiesą" ir ji buvo išmarginta vėl naujais įsakais apie žmogaus suniekinimą ir pavergimą. Jono Pašėsupio širdyje užvirė pyktis, bet nežinojo kam šį pyktį taikyti. Nebuvo čia kaltininko.

Senas istaigos laikrodis tvaksėjo lėtai, bet tiksliai, rodydamas laiką.

Pašto viršininkas žvelgė į jį. Buvo lygiai 12 valanda ir netrukus turėjo ateiti paštas iš Kauno.

— Ką tik gautas paštas, pone viršininke, — tarė valdininkas Petras Eželis, dėdamas laišku krūvą viršininkui ant stalo.

Tarp daugelio tarnybinių laišku vienas buvo iš Rysių Valdybos Kadru skyriaus.

Kai viršininko žvilgsnis užkliuvo už šio laiško, jam dingtelėjo bloga mintis. Kas tai galėtų būti, gal naujų tarnautojų paskyrimas.

Šį laišką viršininkas atidaro paskutinį. Jame trumpas raštas.

Skamba taip: Ašakių pašto viršininkui Jonui Pašėsupiui. Rysių Valdybos viršininko 1941 metų kovo mėn. 31 dienos įsakymu Nr.63, negalint Tamstos panaudoti tolimesnei tarnybai, iš pareigų atleidžiamas nuo 1941 metų balandžio 1 dienos. Pasirašė kadru grupės viršininkas ir reikalų vedėjas.

Ši žinia buvo laukiama, bet niekada Jonas Pašėsupys nesitikėjo, kad jis bus tarnybai netinkamas. Juk dar tik apie 40 metų vyras. Puikus buvo administratorius ir anksčiau jį viršininkai aukštai vertino.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 13, 1964

Sunkus slogutis užgulė jo krūtinę ir mintis sustingo nebaigta mąstyti. Jis ilgai žiūrėjo į šį raštą, lyg nenorėdamas sutikti, kad tai būtų tiesa. Kai grįžo mąstymas, jis kėlėsi į savo gyvenimo vaikystę. Jis našlaitukas ir basas tėviškėje gano kaimyno bandą. Iš mažojo ūkelio po tėvelių mirties 8 vaikai negalėjo pramisti, todėl duonos ieškojo kitur. Mokosi pradžios mokykloje; dėdė išmoko vargoninkauti. 19-taisiais metais atlieka karinę prievolę ir naktimis mokosi progimnazijoje, lanko pašto kursus, tampa telegrafistu.

Kruopštus tarnautojas istaigose, po keliolikos metų jis pasiekia kuklią pašto viršininko vietą. Jis visą savo gyvenimą vargo ir centą prie cento dėjo, kad galėtų sukurti šviesesnę ateitį. Jo žmona Marytė darbšti lietuvaite, paveldi ant Šešupės kranto iš savo tetos apleistą ūkelį. Ji palieka miestą ir per dienas daržuose purena tėviškės žemelę. Jų taupumo ir darbštumo dėka po keleto metų iš sulindusios žemės sodybos, tiesa, išdygo nauji pastatai ir puošni, pasigerėjimo verta sodyba. Ir žemė nešė vėšlų derlių. Visa tai padarė darbščios, bet ne agitatorių, rankos.

Šis visas gyvenimas, taip kaip ekrane perbėgo Jono Pašėsupio mintimis ir jis dabar statė vėl klausimą, — už ką?

Kai po darbo grįžo į namus, rado savo vaikučius, sugrįžusius iš gimnazijos. Vyriausioji dukrelė 8 klasės gimnazistė Aldona ruošė pietus, Algirdas ruošė smuiko pamokas, o mažasis Gediminas kažką rašė iš knygų.

— O, tėvelis sugrįžo — suklego vaikučiai, kaip paprastai, laukdami tėvo. Jau ir pietūs gatavi — tarė Aldona, dėdama lėkštes ant stalo.

Tėvas pažvelgė į nerūpestingus vaikučių veidelius ir pravirko. Vaikai greitai apsupo tėvelį ir klausinėjo išgastingais veideliais, kas nutiko ir ko tėvelis verkia.

— Valgysime, vaikučiai pietus ir šiandien važiuosime į Dobilėlių kaimą pas mamytę. Mūsų gyvenime daug kas šiandien pasikeitė. Jūsų, vaikučiai, tėvelis neteko tarnybos. Naujieji šeimnininkai manė atleido iš tarnybos. Turėsimė pradėti gyventi kitaip. Mat, nauji laikai ir nauji žmonijos lygintojai užplūdo mūsų kraštą. Mūsų miela Lietuvėlė turės maitinti šią baslūnų gaują, o jie viską naikins, kas lietuviška ir jie kovos su tais, kurie mylėjo ir myli savo gimtąją žemę, — paaiškino vaikams savo skausmą tėvas.

Vaikučiai, atrodo, suprato tėvo išgyvenimus ir greitai ruošėsi kelionei pas mamytę, kad visi krūvoje galėtų aptarti šį skaudų įvykį.

Motina nustebo pamačiusi

Christine Keeler išėjo iš Londono kalėjimo po šešių mėnesių. Buvusi karo ministerio Profumo, Sovietų laivyno attaches kpt. Ivanovo draugė buvo nuteista 9 mėnesius kalėjimo už melavimą teisme. Tris mėnesius jai dovanojo už "gerą sėdėjimą".

apleido miestelį ir niekada į istaigą nebegrįžo...

Į mielą pašėsupį sugrįžo pavasaris. Aukštai čireno vyturėliai. Į obelėse sukeltus inkilus sugrįžo varnėnai, Šešupės pakrantėse pražydo purienos ir naujam gyvenimui prisikėlė gamta. Kaip čia gražu ir ramu. Negirdėti agitpropų šniokštimo; rodos, neįjūti čia to skausmo, kuris kasdien vis daugiau ir daugiau slegia visą kraštą. Ir Jonas Pašėsupys su žmona Maryte susigyvena su mintimi, kad čia bus ramiausia gyventi, o vaikučius vis kaip nors išmokysime.

Šaunioji sodyba buvo visai arti Šešupės, už kurios jau ir Vokietijos žemė. Pro trobos langus matosi, kaip letai eidami žvalgosi Vokietijos pasienio sargybniečiai.

Gi Lietuvos pusėje rusai išstatė daugybę sargybinių. Visu pasieniu suarė plačią žemės juostą ir stropiai išakėjo. Kas rytas sargybniečiai tikrindavo, ar šioje mirties juostoje nepastebės žmogaus įmintų pėdų. Šią žemės juostą kasdien vis iš naujo išakėdavo. Vadinas, per šią juostą niekas neturėjo teisės peržengti, gi kas bandė ją paliesti, užmokėjo savo gyvybę ar amžinuoju kalėjimu. Jono Pašėsupio sodyba liko tarp Vokietijos pasienio ir mirties zonos. Puikus apsupimas, gyvenimas lyg mirties saloje ir niekur be sargybinių leidimo nepajudėsi.

Rusų kareiviai - pasieniečiai slankiojo pro šias sodybas dieną ir naktį. Stogose praspiovė skylės, jie stebėjo, ką daro Vokietijos pusėje vonomi. Senieji tarnautojai suvokė kuo čia kvepia šio pareigūno žodžiai. Niekas daugiau nebeprisiminė viešai apie praeitį ir baimės apimti klausėsi mitingų ir tauškalais kvepiančių kalbų.

Senasis pašto viršininkas

kėjo kažką apie draugą Stalimą ir aiškino tarnautojams kasdien, kad dabar atėjo nauja gdynė ir kad draugas Stalinas išvadavo mus iš kapitalistų jungo. Visiems buožėms, kulokams ir smetonininkams atėjo galas ir išnaudojimo nebebus. O senasis pašto viršininkas esąs buožė ir fašistas, todėl tokie tik būna sunaikinti taip puikiai sutvarkytas, tikrai bus galima.

Sekančią dieną pašto viršininkas Pašėsupys sugrįžo istaigon ir pareigas perdavė naujai paskirtam Rysių konторы viršininkui Kočiūčiui, anksčiau besivalkataujančiam šioje apylinkėje, o dabar tapusiam komunistų partijos to rajono sekretorium. Įstaigoje išviešpatavo baimė, nutilo pašnekėsiai ir visi stebėjo naujo viršininko elgesį. Šis beraštis komunistas šnekejprastu laiku visą šeimą sugrįžtant. Po valandėlės viskas buvo visiems aišku, ir čia pat buvo kuriami naujo gyvenimo planai. Vaikučiai ramino sielvarto apimtus tėvus ir sakė, kad jie pasirūpins tėvų ateitimi. O gyventi ūkyje, kuris kiekia.

Bet Pašėsupių ramio šeima nesiryžo bėgti Vokietijon, o pasiliko savo gimtoje žemėje. Tikėjosi, kad nors žemės savos niekas nedrįs paliesti. Bet neilgai. Su sugrįžtančiu pavasariu atėjo nauji įsakymai. Visu pasieniu rusai pradėjo daryti įtvirtinimus, milžiniškus bunkerius. Visus pasienio gyventojus iškėlė tolyn nuo pasienio, ir Pašėsupio šeima atsidūrė netoli Intautų bažnytkaimio, viename repatriantų ūkyje.

Ir naujoje vietoje naujieji šeimnininkai ėmėsi kruopštaus darbo. Bėrė į dirvas grūdą, sodino daržoves ir visą mielą pavasarį pašventė tam, kad galėtų rudenį užtikrinti sau

duonos kashį.

Taip besitvarkant atėjo birželio 14-toji diena. Visas birželis jų mielas ir pavasariu dar tebedvelkia. Kaimo ramuma tildė siautėjančius krašte įvykius ir kažkaip ramiau nuteikdavo kaimo žmones. Niekas nenujautė, kad birželis bus baisus, kad birželis Lietuvos istorijoje pasiliks kaip didžiosios kančios, šauksmo ir ašarų mėnuo. Niekas nesitikėjo, kad tas birželis per keletą siaubo naktų pavirs pragaru žemėje, kad bus sunaikintas laisvas žmogus ir kad Lietuvos žemėje susigers klanai kraujo ir ašarų. Bet jis atėjo paslaptingai, lyg plėšrūs vilkai — enkavedistai apniko mūsų kraštą.

Po sunkių dienos darbų birželio mėn. 14 dienos naktį Pašėšupių šeima ramiai miegojo. Į namus buvo sugrįžę gimnazistai Algirdas ir Gediminas, tik dukrė Aldona baigė laikyti išleidžiamuosius egzaminus ir nebuvo suskubusi sugrįžti.

Naktis buvo pasakiškai rami ir graži. Tyla viešpatavo kaimo aplinkumoje. Nakties tylą sudrumdavo kur — nekur subruzdęs paukštėlis. Tik Ašakių miestelyje ši naktis buvo nerami. Komunistų partijos sekretoriai ir visos apylinkės komunistai bei prisipalėkėliai buvo suvaryti į miesto Valdybos salę ir enkavedistai bei partijos šulai davė pasakutinius nurodymus, kaip vykdyti žmonių medžiojimo planus ir skirstė grupėmis, kurios turės vykti į namus areštuoti ir vežti žmonių. Aikštėje stovėjo daugybė sunkvežimių, daugumoje kariškių, maskuotų ir laukė žygio. Žmonės, kurie sunkvežimius matė, galvojo, kad bus dideli kariuomenės manevrai, bet ne panaudoti nekaltų žmonių vežimui...

Buvo pusiau trijų nakties, kai siauru lauko keliu į Pašėšupio kiemą įdundėjo sunkvežimis. Jame susigužė buvo trys rusai enkavedistai, su užmautais durtuvais ant šautuvų ir vienas Intautų miestelio siuvėjas, kuris nurodinėjo enkavedistams kelius ir areštuojamus žmones. Jis tą apylinkę ir žmones gerai pažinojo.

Sodyboje smarkiai suloko medžioklinis šuo margis ir visų įnirtimu puolė nelauktus ir neprašytus svečius. Vienas ruskis, iššokęs iš sunkvežimio, šuniui tvojo šautuvo buožę, ir tas dar pikčiau puolė mongolus, lyg gindamas savo gerąjį šeimnininką.

Kieme kilo klagesys, nes ir išsigandę paukščiai ėmė kelti triukšmą. Žaibo greitumu ginkluoti enkavedistai apsupo ramios miegančios ir niekam blogo nepadariusios šeimos namą ir ėmė belstis į duris, kurios buvo užskleptos.

Nuo triukšmo ir beldimo iš lovos pašoko Jonas Pašėšupys ir, žvilgterėjęs pro langą, pamatė sunkvežimį bei smar-

kiai puolantį šunį. Daugiau žmonių nesimatė.

— Kas čia — paklausė priėjęs prie durų šeimnininkas.

— Policija, mes atvykome patikrinti dokumentų, — lietuviškai prašneko nepažįstamas nakties svečias.

Jonas Pašėšupys kelias sekundes abejojo, ar leisti, ar ne. Blogo jausmo srovė perbėgo per kūną ir širdin sugrįžo staigus nusiminimas. Tuo metu iš miego pabudo žmona Marytė ir abu vaikučiai. Dar smarkiau subildėjo durys ir piktu balsu šuktelėjo: — Tuojau atidaryk duris!

Šeimnininkas atidarė duris ir pamatė ginkluotus rusus, o šalia jų stovėjo Intautų siuvėjas, lietuvis.

Atkišo į šeimnininką šautuvus su užmautais durklais ir jį įsivarė į trobos vidų. Šią sceną pamatčius žmona su vaikučiais suklykė. Dabar suprato, kad atėjo baisi valanda, nešanti nežinią, o gal ir mirtį.

— Ar būsi Jonas Pašėšupys, buvęs Ašakių pašto viršininkas, — atsivertęs bylą klausia enkavedistas.

— Taip, — susijaudinusių balsu atsakė šeimnininkas.

— Tad duodame 30 minučių laiko pasiruošimui. Pasiimk ką nori iš maisto ir rūbų ir turėsi keliauti su mumis. Taip pat turi pasiruošti žmona ir vaikai. Jie vyks drauge. Ispėju, nebandykite priešintis ir ieškoti ginklo. Nebandykit bėgti, nes būsite vietoje nušauti.

Jono Pašėšupio namuose prasidėjo didžioji gyvenimo drama. Nekalti vaikučiai ir motina verkė ir alpo, maldavo nevežti, o palikti gimtuose namuose. Aiškino, kad niekam blogo nesą padarę ir prieš bolševikus neveikę, o ramiai gyveno, užsidirbdami duonos kashį.

Pikti žvilgsniai sekė aimanuojančius ir tik ragino, kad skubėte, o ne šnekėte, nes niekas likimo pakeisti negali, kai to nori didžiosios šalies ir tautų vadas Stalinas ir šlovingoji partija.

Skandžios minutės lėkė su savimi nešdamos širdies skausmą ir Lietuvos vaikų nekaltą šauksmą. Pasiėmė keletą nereikšmingų dalykų, kiek maisto, susirišo į ryšulėlius ir ginkluotų enkavedistų lydima iš savo namų į kiemą išėjo liūdnoji Pašėšupio šeimos eiseną.

Enkavedistai sumetė į sunkvežimį daiktus, alpančią motiną įmetė sunkvežimio vidun, o vienam iš vaikų sudavė sunkia buožę už tai, kad jis norėjo paglostyti ir atsiseivinti puolantį enkavedistus margį. Paskutinis į sunkvežimį įlipo šeimos galva Jonas.

Sudūzgė klerkiantis rusų sunkvežimio motoras. Garsas dar kartą nuaidėjo laukais, lyg pranešdamas liūdną žinią. Iš lėto švito birželio penkioliktos dienos rytas. Aukštai čireno pažadintas, bet laisvas tėvynės giesmininkas vyturėlis. Visą šeimą susiglaudė krūvon, persizegnojo ir ašaromis suvilgė pasiimtos duonos ryšulėlį.

Sunkvežimis išsuko iš kiemo. Gailiai ėmė staugti, netekęs šeimnininko, medžioklinis šuo mar-

gis. Ganykloje sužiūro graži kaimenė gyvulių ir pakėlusios galvas liūdnei mykė, tarytum apgailėdamos rūpestingus savo šeimnininkus.

Tik gailėsčiu neplakė baisiojo birželio "didvyrių", žmonių piratų širdys. Jiems nesvarbu buvo kančia ir ašaros kitų, jie juk atėjo sunaikinti mūsų kraštą ir lietuvių žmogų.

Pakelėje į šį sunkvežimį tie patys vilkai įmetė dar tris šeimas. Viena motina ant rankų atsinešė vos 8 mėnesių kūdikį, kuris į gyvenimą dar žiūrėjo dangiškomis akutėmis ir kuris nesuprato tokio pat bet pikto žmogaus elgesio žemėje.

Ir sunkvežimis atskubėjo Vilkiškio geležinkelio stotin.

Stotyje stovėjo trys ilgios eilės prekinų vagonų. Jie apsupti ginkluotų sargybių. Pro pravaras vagonų duris matėsi daugybė šių naktį sumedžiotų žmonių. Ir Pašėšupio šeima su kitais čia pateko. Šeimos galvą įvarė į atskirą vagoną, o vaikus ir motiną į kitą. Atskyrė šeimą. Tik dar trūko dukrelės Aldonos, kuri laikė gimnazijoje egzaminus. Bet kai ji pradėjo ieškoti savo tėvų ir teirautis milicijoje, kodėl juos išvežė, atėjo per pažįstamus jai žinia, kad mamytė jos labai laukia ir tegul tie plėšrūs žvėrys ją pristato į tą pat mirties vagoną, ir jeigu mirsime, mirsime visi, — visa šeima. Geroji dukrelė Aldutė išklaušė motinos meilės balsą ir pasiryžo palikti visą gyvenimą už laisvės ribų ir keliauti nežinion drauge su motinėle, kuri savo vaikučius taip labai mylėjo. Aldona motiną ir broliukus surado, bet tėvelio veido niekada daugiau nebematė.

Stotyje tikras pragaras. Vagonuose troško žmonės, klykė mažyčiai kūdikėliai, alpo ligoniai ir seneliai. Bet niekas jų balso nebeišgirdo. Ir ešalonai pajudėjo iš gimtosios žemės į Sibiro taigas. Vagonuose pasi-

girdo baisūs šausksmai. Maišėsi keiksmai su Dievo žodžiu. Kitur aidėjo Marijos giesmės ir Lietuvos Himno garsai. Tai atsiseivkinimas su tėvyne, kurią šie žmonės mylėjo ir kurioje laisvai ir ramiai gyveno.

Siaubas siautė visoje Lietuvoje. Tūkstančių tūkstančiai nekaltų žmonių drauge su pašto viršininku Jonu Pašėšupiu ir jo šeima iškeliavo... Iškeliavo ir nebegrįžo. Vienus pervėrė enkavedistų kulka, kitus sunkūs darbai ir badas palaužė, tretį užgeso enkavedistų rūsinose ir kalėjimuose. Mirė kankinio mirtimi ir pašto viršininkas Jonas Pašėšupis ir jo žmonelė Marytė, tik našlaičiai vaikučiai tolimose Sibiro taigose drauge su tūkstančiais kitų įsmeigė medinius kryžius nežinomam lietuviui.

Nuo žiauraus enkavedisto, nuo partijos ir tariamųjų liaudies sūnų mirė dalis tautos, mirė didvyrių ir kankinių mirtimi, mirė baisiame birželyje...

WE WILL PAY YOUR BILLS!
NO CO-SIGNERS!
NO COLLATERAL!
Call Mr. Fields
FINANCIAL AID CORP.
FRanklin 2-2568
OR
MICHigan 2-5565

DAŽAI
IR TAUPYMAS
DAŽYTI?
DEKORUOTI?
Vartokite geriausius dažus ir
TAUPLYKITE \$\$\$
55 Galonų plieno bakos.
Registruokites jei norite
gauti dovanų
AM - FM radio aparatus
EMERALD SALES
3315 S. MORGAN — FR 6-7160
Sekmadieniais atid. 10 iki 2
Pirm. ir Kelv. 9 iki 9
ANGELO DEPEDER, Mgr.
Paminėkite šį skelbimą

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

BARNET 5c & 10c STORES

NEW LOCATION — 2807-09 N. CLYBURN

• Servicing Chicagoland's Area with Complete Everyday Dime Store Needs •

OTHER LOCATIONS:

8319 South Racine
7440 Cottage Grove
551 West 120th Street
208-10 South Cicero Ave.

1816 Blue Island Avenue
6802 West Roosevelt Road
Oak Park, Illinois

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

Grovehill 6-2345

Townhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudimą mūsų gražiom kopolyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopolyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS
MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ

Lietuviams teikiama šios rūšies aptarnavimas 30 metų.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

“Naujas” impresionizmas

Gres galerijoje (156 E. Ontario St.) dabar vyksta Hilton Brown paroda. Jo tapyba liečia prancūziško impresionizmo ir Mark Rotko “spalvos ir šviesos” vienybės teoriją. Ši “nauja” plastinio meno forma yra lyg atnaujinimas ar išbandymas senojo impresionizmo su gerais rezultatais. Naujasis impresionizmas tuo tarpu yra tikrai kelių asmenų eksperimentas. Mark Rotko visiškai paneigė objektus, — jokio krislelio drobėje, išskyrus spalvos-šviesos psichologinį elementą.

Pagal pastaruosius autorius šviesa ir spalva yra tas pat — ketvirto matavimo sistema ir principas, ką ir fizikos mokslas parodo. Formų plokštumas Brown ataudžia prizminių spalvų detalėmis, kurios sudaro vientisinę impresionistinę tapybos spalvinę harmoniją ir schematinius niuansus. Plokščiose geometrinėse formose konsoliduojasi atmosferinis virpesys. Ši tapybos forma nėra abstrakti, šiaip dekoratyvinė, su realistiniu elementu. Tai priešingai Vasareljo metodui, kurio stilius taip pat dekoratyvinis ir kartu abstraktus, žinoma, ne visur. Stilizuoti ansambliai dar nereiškia, kad yra arba turi būti abstraktūs. Pvz. Kazimiero Varnelio sukurti bažnyčių altorių ansambliai stipriai pabrėžia modernų stilių, bet nebūtinai abstraktų.

Vėlesnieji Brown kūriniai identifikuoja stipresnę optinę įtampą. Vienas darbas labai gerai tinka net tekstilės reprodukcijai.

M. Čiurlionis jau vengras

Vizituojant Gres galeriją, 156 E. Ontario St., kur vyksta jauno tapytojo Hilton Brown paroda, mane pasitiko galerijos direktorius Kazimir Karpuzko. Kaip jau pažįstamam, jis man parodė keletą naujų knygų apie abstraktųjį meną ir pasakė: “Aš turiu jums dar ką parodyti, dėl ko jūs turėtumėt painformuoti leidyklą, kad atėity tokių klaidų nedarytų. Aš gerai žinau jūsų Mikalojų Čiurlionį ir man gaila, kad jį, kaip lietuvi, vadina vengru”.

Jis man atnešė knygą, parašytą Fredrick Gore “Abstract Art”. Išleido Crown Publishing Co. New York. Čiurlionis laikomas abstraktaus ir simbolistinio meno pradininku, kai tais laikais mažai kam buvo žinomas.

Ne pirmas toks atsitikimas, kad Čiurlionio tautybę klai-

dingai nurodoma kitataučių spaudoje. Rusų išleistoje Meno istorijoje, Čiurlionis laikomas rusų dailininku. Įdėta ir viena Čiurlionio kūrinių reprodukcija.

Apie lietuviškas kankles

Išėjo “Vilties” folkloro žurnalo 1964 m. gegužio mėn. Vol. 23, Nr. 1, anglų kalba, leidžiamas Vytauto F. Beliajaus, Denver, Colo. šiame numeryje yra įdėtas Daumanto Čibo straipsnis, pailustruotas lietuvių tautinės muzikos instrumentu: kanklės, penkios mergaitės skambina kanklėmis ir bareljefas, pavaizduojas seną barzdotą kanklininką. Ši kūrinių iš medžio išpaustu pats straipsnio autorius D. Čibas, kuris, kaip dovana, įteiktas kompozitoriui Juozui Žilevičiui. Bareljefo pakraščiui eina įrašas: “LX Komp. Juozui Žilevičiui LX Lietuviškos Dainos Gaivintojui”.

Straipsny tarp kita ko sakoma: “Kanklių, kaip stygų instrumento, istorija labai ilga ir sena. Šis muzikos instrumentas lietuvių ir latvių buvo vartojamas per tūkstančius metų, nes abejai yra Pabaltijo grupės gyventojai, kaip viena šeima, ir jie kalbėjo paprasta kalba. Savo laiku suomia pasiskolino šį muzikos instrumentą ir jo vardą. Tūkstančius metų poetai dainavo savo dainas, kanklėmis pritariant. Ūkininkai, žvejai, taip pat ir didikai vartojo kankles. Laikui bėgant, lietuviai ir latviai ir jų kalba atsiskyrė, bet kanklės pasiliko. Jos ir šiandien dar daug kur vartojamos. Jomis skambina jaunimas ir rezgia pasakas apie senąsias kankles ir jų praeitį”.

Pažymėtina, kad šiandien pvz. Čiurlionio Ansamblis, Alfonso Milkulsiio vadovaujamas, sudaro kanklių orkestrą tautiniams šokiams ir t. p.

Vytautas F. Beliajus buvo ėikagietis, šokių mokytojas, meno parodų rengėjas. Kiekvienam savo žurnalo numeryje ką nors deda apie lietuvių ir kitataučių tarpe garsina lietuvių bei Lietuvos vardą.

V. Vasarely paroda

B. C. Holland galerijoje, 155 E. Ontario St. vyksta paryžiečio Victor Vasarely konstrukcijų ir grynai geometrinės tapybos paroda. Tai statiška forma, įdomi dekoratyvinių elementų konjunktūra: kvadratai, ovalai ir trikampių plokščios, beveik prizmatinės spalvos apjungia kondensuotą, dekoratyvinį kūrinių. Kitais atvejais dailininkas operuoja be spalvų: juodasbaltas, nemažiau, net daugiau,

P. A.

Išsvajotas didvyris

Ingeborg ir Gerda vaikščiojo po miesto parką, gėrėdamosios puikia pavasario diena. Dangaus skliautas buvo toks žavingai žydras, paukščiai taip linksmai čiuilbėjo, žibuoklės taip žydėjo, jog abi mergaitės vieninčiai pareiškė, kad gyventi labai puiku.

Ir štai staiga jos pamatė jauną vyrą... Jis sėdėjo prie svajinančiai čiuilenantio upelio ir buvo išgilinęs į kažkokią knygą. Retkarčiais jis kažką pasizymėdavo sąsiuvinyje. Visa jo laikysena buvo, kaip kad sakoma, persunkta didžiojo genijaus kuklumu. Kartais jis suraukdavo savo aukštą kaktą, kartais pabraukdavo savo garbanas aristokratiška ranka. Mergaitės stebėjo jį paslapčiomis.

— Gal modernišką poetą, — susvajoję Ingeborg. Mat, ji mėgo literatūrą ir ypač gerai nusi-manė apie moderniškąją poeziją.

— Ne, greičiau muziką. Įsidėmėk jo profilį! — sušnabzdėjo Gerda, muzikos mėgėja.

— Jei jaunas gražus vyras rašo, sėdėdamas parke ant suolo, kai aplinkui gamta džiaugiasi pavasario svaiguliu, tai jis gali būti tik muzikas. Gal jis kuria kokią simfoniją...

Mergaičių smalsumas didėjo. Jos pamažu prislinko visai arti prie Adoniso ir indiskretiškai metė žvilgsnį į kūrėjo — poeto ar muziko — sąsiuvinį.

Nusivylimas buvo pakankamai kartus. Jaunasis Zigfridas liūto karčiais, poeto akimis, muziko profilu ir iš viso genijaus išvaizda, kaip tik buvo ištraukęs iš kišenės kotelį ir pradėjęs pildyti Toto (futbolo galimų rezultatų) kortelę.

— Menkavertis lošikas, apgavikas, — piktai sušnypštė Ingeborg.

— Ir šitokiam žmogeliūkščiui Viešpats Dievas davė didvyrio išvaizdą, — pritarė Gerda. — Tai tikrai gėda.

Vertė E. J.

įdomus darbas. Metalo ir stiklo konstrukcijos dar įdomesnės savo didele planavimo precizija, mechanišku tikslumu išspręstos proporcijos. Pažįstančiam interjero bei dekoratyvinio meno techniką, verta susipažinti su Vasareljo kūryba. Jo konstrukcijos šiek tiek primena jau mirusį Maholy Nagy (abu vengrų kilmės) simetrinės sistemos metodus.

K. Zapkaus darbai JAV Ambasados parodoj

Čikagiškis dail. Kęstutis Zapkus, studijuojas Paryžiuje, dalyvauja su dviem darbais Amerikos Ambasados suroštoj meno parodoj Paryžiuje 4 pasižymėjusiems amerikiečiams dailininkams. Vienas Zapkaus monumentalus kūriny yra 60 dalių fuga 14x6 pėdų apimties. Apie Zapkų Paryžiaus meno kritikai gražiai atsiliepia. Paroda baigiasi birželio 13 d.

A. P.

Nusikaltimas

Kriminalinės policijos komisaras Lutjer pripylė taurelę ir padavė kukčiojančiai Korinai.

— Išgerkite, paneke Korina. Čia geras prancūziškas konjakas. Jis veikia labai stiprinančiai. Išgerkite ir būkite gera mergaitė. Na, į sveikatą!

Virpančia ranka Korina pakėlė taurelę ir išgėrė pusę.

— Iki dugno, panele Korina! — paragino Lutjer, ir Korina klusniai išlenkė taurelę. — Gerai! Dabar prašau nuosekliai papasakoti apie užpuolimą!

— Ačiū, komisare! Iš tikro, jūsų konjakas stebuklingas, aš jaučiuosi jau visai gerai ir tikiuosi galėsianti jums papasakoti viską iš eilės. Buvo šitaip: vakar apie vienuoliktą vakare ašėjau Liudviko alėja. Buvo tamsu. Nė vieno žmogaus. Staiga iš tamsos iššoko vyras ir...

— Ir? — švelniai pakartojo komisaras.

— Ir atkišo į mane revolverį. Bet turiu pasakyti, kad aš ne labai persigandau, nes vyras, tiesą pasakius, buvo gražus, aukštas, simpatiškas, tik, gal, šiek tiek apsilėidęs. Jis nepratarė nė žodžio, o tik įrėmęs revolverį man į nugarą kita ranka parodė į netoli buvusio namo įėjimą...

— Nusikaltimas dorai, — sumurmėjo komisaras. Korina užsimerkė sekunde.

— Ką daryti? Aš įėjau į priemenę, vis dar jįsdama įremtą man į nugarą vamzdį. Aš įlipau į antrą aukštą... Vamzdis vis dar buvo įremtas... Į trečią... Užpuolikas atidarė duris į mažą kambarį, kuriame beveik nebuvo jokių baldų. Užpuolikas, vis dar laikydamas rankoje revolverį, liepė man sėstis ant siauros geležinės lovos. Visa drebedama, aš atsisėdau. Užpuolikas ištraukė iš seno lagamino ryšulėlį. Aš iš karto negalėjau suprasti, kas jame buvo...

— O paskui? Paskui jūs pamatėte, kas ten buvo? — smalsiai paklausė komisaras.

— Taip, — sušnabzdėjo Korina. — Deja! Užpuolikas padėjo revolverį ant stalo. Garsas buvo keistokas, atrodė, lyg skardos gabalas būtų sudavęs į medį. Aš išdrįsau atidžiau pažūrėti į revolverį... Ak, jis buvo skardinis... Bet aš vis dar buvau baimės apimta... Stambus, plačiapetis vyras... Ir tada... tada...

— Ir tada? — pakartojo komisaras.

Korina sukuksėjo dar sykį.

— Ir tada, — jau pasipiktinusi, be kukčiojimo, pasakė ji: — ir tada jis metė ant lovos greta manęs visą ryšulį suplyšusių kojinių ir pasakė: šekite! Suadykite man jas visas, ir galėsite eiti namo! Kad nebijotumėte, aš jus palydėsiu. Išvaizduokite, komisare, kas per niekšingas akiplėša!

Vertė E. J.

SKAITYK PATS IR PARAGINK
KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS
JOS VISAD RAŠO TEISYBĖ